UGT.cat

atürem canviem AVANCEM

Propostes de la UGT de Catalunya

PER A LA MILLORA DE LA RENDA GARANTIDA DE CIUTADANIA

Març 2022

Unió General de Treballadores i Treballadors de Catalunya

1. DIAGNOSI

→ ***Gairebé 2 milions de catalans i catalanes en risc de pobresa***

- La taxa de risc de pobresa el 2020 va empitjorar 2,2 punts respecte de l'any 2019 i el percentatge de persones amb ingressos inferiors al llindar de risc de pobresa es va situar en el 21,7%.

- La taxa AROPE ens indica que el 26,3% de la població catalana estava en situació de risc de pobresa o d'exclusió social, en total 1.993.100 persones i un 12,6% de persones més que l'any 2019.

- Ha augmentat el nombre de persones que viuen en llars amb baixa intensitat de treball: gairebé 83.000 famílies més, un 17,5% més respecte de l'any 2019.

- Les transferències per vellesa o per supervivència (viduïtat i orfandat) són eficaces per reduir el risc de pobresa, però no podem dir el mateix de la resta de transferències socials que només aconsegueixen baixar la taxa de risc de pobresa en 3,7 punts percentuals.

T. de risc de pobresa abans i després de transferències socials

	2020	2019
Abans de tota transferència	42,2%	43,6%
Després de pensions, abans d'altres transferències	25,4%	26,4%
Després de totes les transferències	21,7%	19,5%
Reducció per pensions	16,8 p.p.	17,2 p.p.
Reducció per totes les transferències	3,7 p.p.	6,9 p.p.

Font: UGT de Catalunya a partir de dades de l'IDESCAT.

- Respecte a Europa, Espanya es troba a les posicions intermèdies pel que fa a la despesa general en protecció social, però la despesa es col·loca a la part baixa de la taula en les funcions "Exclusió social" i "Família/infància".

- Les taxes de risc de pobresa i d'exclusió social són més elevades en aquells col·lectius que depenen econòmicament de les transferències socials: 53,8% per a les persones en situació d'atur i 44,6% per a altres persones inactives.

Taxa AROPE per relació amb l'activitat (persones de 16 anys i més). Catalunya, 2020		
	Milers	Taxa (%)
Ocupades	408,5	13,4
Jubilades	182,7	14,7
Aturades	297,9	53,8
Altres inactives	658	44,6
Total	1.547,1	24,5

Font: UGT de Catalunya a partir de dades de l'IDESCAT.

Les mesures i prestacions dirigides a garantir que les persones puguin fer-se càrrec de les despeses essencials per al manteniment propi o de les persones que integren la unitat familiar o de convivència, com la Renda Garantida de Ciutadania o l'Ingrés Mínim Vital, estan tenint un efecte insuficient.

→ ***L'impacte econòmic i social de la covid-19 no ha sigut el mateix per a tothom***

- L'any 2020 va finalitzar amb gairebé mig milió de persones registrades a l'atur, un 28% més que un any enrere.

- La xarxa de protecció per desocupació va incrementar-se fins a augmentar en un 11% el nombre de persones beneficiàries d'algun tipus de prestació, contributiva o subsidi.

- Però també va augmentar el nombre de persones que van quedar fora de qualsevol protecció per desocupació, més de 200.000 el desembre de 2020, un 62,6% més que un any abans.

Persones fora de la cobertura per protecció per desocupació (contributiva i subsidis) a Catalunya				
	Atur registrat	Total Prestació desocupació	No coberts	Taxa no cobertura
Desembre 2020	497.611	290.138	207.473	41,7%
Desembre 2019	388.124	260.528	127.596	32,9%
Variació relativa	28,2%	11,4%	62,6%	8,8 p.p.

Font: UGT a partir de dades del SEPE

- Els ERTOS han permès a les persones retornar a l'ocupació efectiva. Es calcula que els ERTOS han significat una despesa de 20.756 milions d'euros per al conjunt de l'Estat al llarg de l'any 2020. En canvi, la despesa que l'Estat va dedicar el mateix any a cobrir les situacions de més vulnerabilitat econòmica a partir de l'IMV no va arribar als 422,6 milions d'euros.

La UGT de Catalunya estima la despesa que s'ha dedicat durant el 2020 per protegir la vulnerabilitat econòmica de la ciutadania a Catalunya ha estat de 3.612,5 milions d'euros en prestacions contributives per ERTO, 427 milions d'euros en l'RGC i 34,3 milions d'euros en IMV.

Protecció vulnerabilitat Catalunya, 2020				
	PC ERTO*	RGC SOC**	RGC PS**	IMV***
Despesa 2020	3.612.575.345	335.264.255	91.819.676	34.316.688
Mitjana de persones beneficiàries mensuals	365.877	37.129	48.211	11.244
Cost / pers. beneficiària	9.874	9.030	1.905	3.052
Cost mensual /pers. beneficiària	1.097	752	159	436

*Càlcul fet a partir de les dades facilitades mensualment pel SEPE.
**Dades extretes de l'Observatori del Treball i Model Productiu.
***Càlcul fet a partir de dades del Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions

→ ***L'Ingrés Mínim Vital, incapaç de donar resposta al problema estructural de la pobresa***

- Al desembre de 2020 a Catalunya s'havien obert 118.335 expedients d'IMV, però el 38,5% dels expedients encara no s'havien resolt.

- L'increment de la tramitació d'expedients entre els mesos d'octubre a desembre s'ha fet a cop de denegar expedients: el 97,2% dels gairebé 42.000 expedients resolts en aquest període s'han denegat. En mig any de vigor d'IMV, només s'havien aprovat 11.244 sol·licituds a Catalunya.

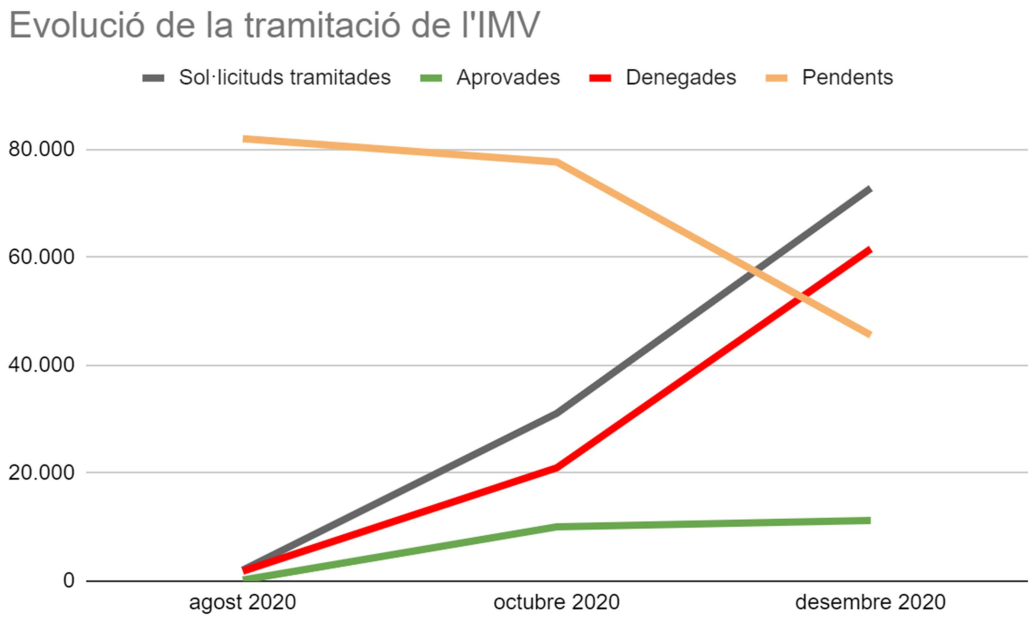

Font: UGT de Catalunya a partir de dades del Ministeri d'Inclusió i Seguretat Social i Migracions.

- L'IMV no ha complert amb els seus objectius i en un any només ha arribat al 30,6% de les llars previstes: 260.262 de les 850.000 que s'havien anunciat per al conjunt de l'Estat.

→ ***La Renda Garantida de Ciutadania, curta per no flexibilitzar els requisits d'accés***

- L'RGC té un grau de cobertura molt més ampli, però també es donen moltes denegacions: des de l'esclat de la pandèmia fins al mes de desembre de 2020 es van registrar més de 43.000 noves sol·licituds d'RGC, tan sols se'n van aprovar unes 11.000.

- Al setembre de 2021 els expedients en vigor d'RGC han augmentat fins a 101.593 i a 169.753 persones beneficiàries. Des de l'inici de la pandèmia la prestació arriba a 42.100 persones més.

La situació actual reclama ampliar la cobertura d'aquesta prestació i incloure col·lectius que s'estan quedant fora. Cal aplicar i millorar el criteri d'excepcionalitat recollit en l'article 7.3 de la llei de l'RGC i desenvolupat a l'article 13 del Decret 55/2020 que la desplega per tal de facilitar l'accés immediat a totes les persones en situació de risc d'exclusió social.

→ ***L'impacte conjunt de l'IMV i de l'RGC arriba actualment a unes 211.218 persones, o sigui, el 10,6% de la població en situació de risc de pobresa o d'exclusió social a Catalunya.***

2. Conclusions

- La crisi provocada per la covid-19 ha posat en prova els mecanismes del nostre sistema de protecció social i ha posat de manifest on tenim **la llacuna de protecció més important: en el sistema de garantia de rendes mínimes.**

- La crisi anterior ja ens va demostrar que la protecció més assistencial no estava preparada per donar resposta a una demanda tan intensa i que va tenir uns resultats molt limitats en la reducció de les desigualtats i de la pobresa. La manca de despesa social, incentivada per l'imperatiu de l'estabilitat pressupostària, va pressionar contundentment les xarxes de protecció.

- Amb la crisi provocada per la covid-19 no s'estan deixant les persones enrere. La protecció que s'ha anat garantint amb els ERTOs, amb la implantació, tot i que dèbil, de l'IMV i amb la tramitació continuada de l'RGC, està afavorint que les situacions de vulnerabilitat no es disparin.

→ ***El Pla nacional per a la implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya***

- Aquest Pla té l'objectiu principal d'assolir els 17 Objectius per al Desenvolupament Sostenible (ODS) de les Nacions Unides, **situant l'erradicació de la pobresa com una de les seves prioritats.** En aquesta línia es promou, a la fita 1.2, reduir almenys a la meitat la proporció d'homes, dones i nens i nenes de totes les edats que viuen en la pobresa en totes les seves dimensions.

Fita 1.2.
Per a 2030, reduir com a mínim a la meitat la proporció d'homes, dones, nens i nenes de totes les edats que viuen en la pobresa en totes les seves dimensions.

- En aquest sentit, l'any designat per avaluar els ODS és el 2015 i l'indicador per fer un seguiment de l'evolució de la pobresa és la taxa AROPE. A Catalunya, la taxa de la població en risc de pobresa o exclusió social (taxa AROPE) de 2015 era del 23,5%. És a dir, el 2020 ens n'hem distanciat en 2,8 punts percentuals, quan la taxa a assolir ha de ser d'11,8%.

Avançant cap a una Catalunya 2030 que assoleixi la fita 1.2 del ODS

La UGT de Catalunya estimem que s'haurien de dedicar 244,56 milions d'euros anuals en polítiques de garanties de rendes, com l'RGC i l'IMV, per aconseguir reduir un punt percentual la taxa de risc de pobresa o exclusió social. Per reduir-la 14,5 punts percentuals i arribar a l'11,8% del conjunt de la població catalana que ens marquen els ODS, caldria dedicar-hi 3.546,12 milions d'euros.

3. Reformes a implementar a la Renda Garantida de Ciutadania per a avançar en l'assoliment de la fita 1.2 dels ODS

Aproximació a l'estalvi que suposa l'IMV

- Segons dades de la Comissió de Govern del 28 de gener de 2022: 14.565 perceptors de la RGC complementaven la seva prestació amb l'IMV amb un import mitjà de la prestació de l'IMV de 390€. En total, el 69% de les prestacions d'IMV eren complementades per la RGC.

- Al febrer de 2022 a Catalunya hi ha reconegudes 25.568 prestacions d'IMV, 4.436 prestacions més que dos mesos anteriors.

- L'IMV s'ha revaloritzat en un 3% pel 2022, a més té el nou complement d'ajuda a la infància d'entre 50 i 100 euros mensuals per fill o filla.

A partir d'aquests indicadors, la UGT de Catalunya estimem que ***la complementarietat amb l'IMV pot suposar un estalvi d'entre 94 milions d'euros i 135 milions d'euros****. Estalvi que la RGC ha d'invertir per a millorar la cobertura i arribar a sectors vulnerables de la població als que ara no arriba, per millorar la seva quantia econòmica i reduir la intensitat de la pobresa severa, i també per harmonitzar-se amb l'IMV.*

Possibles millores en la RGC

→ ***Permetre la comptabilitat de la RGC amb els contractes a temps parcial, en tots els casos.***

Ara mateix només es permet a famílies monoparentals amb fills/es a càrrec, famílies nombroses i a unitats familiars en les que la persona que obté un contracte a temps parcial és més gran de 55 anys i porta a l'atur 24 mesos o més.

→ ***Exceptuar el requisit de no disposar rendes derivades del treball als membres de la unitat familiar que siguin fills o filles menors de 26 anys.***
Amb aquesta opció, no es comptabilitzarien els ingressos derivats dels treballs dels fills o filles menors de 26 anys, però tampoc es tindrien en compte pel que fa al còmput dels membres de la unitat familiar.

→ ***Possibilitar la concurrència de titulars en un mateix habitatge.***
En aquest sentit es podria permetre concedir més d'una prestació per habitatge i sense limitacions temporals. Ara mateix només es concedeixen en casos excepcionals i amb un límit temporal màxim d'entre 1 i 2 anys.

→ ***No computar prestacions destinades a l'habitatge***
Ara mateix computen com a ingressos i es descomptem de la prestació. També podrien funcionar com a complements de la prestació, especialment en les zones amb mercat d'habitatge tensionat.

→ ***Harmonització amb l'IMV: residència***
Ara mateix la RGC té com a requisit la residència continuada de 24 mesos. L'IMV és de 12 mesos, requisit que no han de presentar els menors que s'han incorporat a la unitat de convivència per naixement, adopció, guarda legal o acolliment familiar permanent.

→ ***Incorporar complements per atendre situacions de risc o de necessitat, i per a incentivar l'activitat laboral i/o social***

En aquest sentit:

- **Complements per a atendre situacions de risc/necessitats:**
  - ✓ unitats familiars en les que algun membre acrediti una discapacitat igual o superior al 33%
  - ✓ per despeses d'habitatge, contemplant i acceptant les realitats davant les dificultats vers l'habitatge (relloguers, habitacions llogades, etc.)

- **Complements d'estímul laboral**
  - ✓ Estudiar complements basats en quanties no fixes, amb progressivitat i amb límits temporals més amplis. Ara mateix només existeix per a les persones perceptores de la RGC que trobin una feina a temps parcial amb ingressos inferiors a l'import corresponent de la RGC i durant 6 mesos.
  - ✓ Afavorir la participació laboral dels fills menors de 26 anys no comptabilitzant els seus ingressos (amb topalls o no)
  - ✓ Afavorir la participació laboral de les persones beneficiàries amb discapacitat no comptabilitzant els seus ingressos (amb topalls o no)
  - ✓ Millorar els estímuls laborals. Ara mateix les persones perceptores de la RGC que aconsegueixin contractes a temps complet de molt poca durada, s'acumulen en fraccions de 60 dies per tal de no aplicar abans la incompatibilitat i, per tant, suspendre la prestació (però hauran de retornar la prestació, perquè és incompatible rebre la prestació amb un contracte a temps complet). Aquest fet pot permetre la incongruència que una persona que accedeixi a un contracte a temps parcial acabi tenint més ingressos que una que accedeixi a un contracte a temps complet.

- **Contemplar complements per activitats més enllà de les laborals i que afavoreixin el capital relacional o social de les persones beneficiàries**

→ ***Actualització IRSC***

→ ***Millorar el llindar per a les unitats familiars de més de 5 membres*** (ara mateix la prestació econòmica els manté en la pobresa severa)

→ ***Explicar la prestació a la ciutadania i assegurar que la informació sobre el dret a percebre aquesta prestació arribi allà on es necessita.***